

● گزارش کوتاه

شایع ترین علل چشمی معافیت از سربازی

عسگری رضائزاد^۱، کیوان خسروی فرد^۱، سهیلا بیات^۲، *محمد کریم هروی بوژآبادی^۳

چکیده

مقدمه: در تمام کشورهای جهان که خدمت وظیفه عمومی دارند شرایطی نیز وجود دارد که فرد با داشتن آن از خدمت سربازی معاف می‌شود. هدف این مطالعه بررسی شایع ترین علل چشمی معافیت از سربازی بود.

روش بررسی: در این مطالعه کلیه پرونده سربازانی که در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در یک بیمارستان نظامی، به دلایل چشمی از ادامه خدمت سربازی معاف شده بودند از نظر علت معافیت، سن، تحصیلات، فاصله زمانی اعزام تا معافیت بررسی شدند.

یافته‌ها: از ۵۴۵ نفر سربازان معاف شده که در سنین ۱۹ تا ۲۷ سال قرار داشتند بیشترین دلیل معافیت‌های چشمی مربوط به بیماری‌هایی بود که مجموع نزدیک بینی دو چشم بیشتر از ۸ دیوپتر در مشمولان عادی و دیپلم داشتند (۴۹/۲٪). فاصله زمانی ورود به خدمت سربازی تا معافیت آنها از ۱ تا ۱۱۸ ماه متغیر بوده که بیشترین افراد ۴ ماه پس از اعزام به خدمت سربازی مشمول معافیت شده بودند.

بحث و نتیجه گیری: عیب انکساری نزدیک بینی شایع ترین علت معافیت پزشکی به علل چشم پزشکی در سربازان است. برای جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه‌های تحمیلی مادی و روانی به افراد در این گروه سنی و سیستم بهداشت نیروهای مسلح انجام معاینات کامل پزشکی قبل از اعزام به خدمت سربازی ضروری به نظر می‌رسد.

کلمات کلیدی: نظامی، عیوب انکساری، نزدیک بینی، اختلالات چشمی

(سال هجدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۵، مسلسل ۵۷)
تاریخ پذیرش: ۹۵/۸/۱۸

فصلنامه علمی پژوهشی ابن سینا / اداره بهداشت، امداد و درمان نهجا
تاریخ دریافت: ۹۵/۶/۲۰

۱. استادیار، تهران، ایران، دانشگاه علوم پزشکی آجا، گروه چشم پزشکی
۲. کارشناس بینایی‌سنجی، تهران، ایران، دانشگاه علوم پزشکی آجا، دپارتمان چشم پزشکی
۳. متخصص طب هوافضا و زیرسطحی، تهران، ایران، دانشگاه علوم پزشکی آجا، دانشکده طب هوافضا
(*مؤلف مسئول) mk.heravi@gmail.com

مقدمه

سربازی در لغت به معنای باختن سر، جانفشانی کردن و تا پای جان در رزم ایستادن است. اما در اصطلاح امروزی خدمت دائمی یا موقت در نیروهای مسلح کشورها را سربازی می‌گویند. برخی از افرادی که از نظر سنی مشمول این خدمت می‌شوند به دلایل گوناگون (همچون نارسایی‌های فیزیکی یا روانی) از خدمت معاف می‌شوند. در ایران معافیت‌ها در چند بخش تقسیم می‌شود: ۱- تحصیلی ۲- کفالت ۳- پزشکی ۴- رهبری ۵- قانون جامع حمایت از حقوق معلولین.

عیوب انکساری شایع‌ترین دلیل کاهش بینایی در سنین جوانی است و مطالعات نشان می‌دهد که بیشترین بیماران نیازمند تصحیح عیوب انکساری در داوطلبان استخدام [۱] یا شاغلین در گروه نظامی یا خانواده‌های گروه نظامی به ترتیب اختلال نزدیک‌بینی سپس دوربینی است [۲].

با بررسی پرونده‌ها می‌توان تا حدودی اطلاع‌رسانی کلی در جهت رفع نواقص و بهبود کم و کاست‌های نظام وظیفه انجام داد و همچنین شناسایی افراد مشمول معافیت از خدمت سربازی حتی قبل از فراخوان آنها به خدمت سربازی به درستی انجام شود.

روش بررسی

این مطالعه به صورت مقطعی به بررسی پرونده سربازان معاف شده به دلایل چشم پزشکی در طی سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در یک بیمارستان نظامی پرداخته و آنها را از نظر علل معافیت دائم چشم پزشکی، سن، تحصیلات، فاصله زمانی اعزام به سربازی تا معافیت مورد بررسی قرار داد.

یافته‌ها

از ۵۴۵ نفر سربازان معاف شده در کمیسیون پزشکی در یک بیمارستان نظامی در بخش چشم پزشکی در سال‌های ۸۶ و ۸۷ بیشترین دلیل معافیت‌ها مربوط به افرادی (۱۹ تا ۲۷ سال) بود که مجموع نزدیک‌بینی دو چشم بیشتر از ۸ دیوپتر در

مشمولان عادی و دیپلم است که ۲۶۸ نفر (۴۹/۲٪) از تعداد کل را به خود اختصاص داد.

دوربینی دو چشم بیشتر از ۸ دیوپتر در مشمولان عادی و دیپلم علت معافیت ۴۶ نفر (۸/۴٪) بود. ۷/۵٪ معافیت‌ها (۴۱ نفر) مربوط به انحراف چشم همراه با تنبلی در یک چشم و انحراف چشم متناوب بود. افرادی که معافیت به دلیل نزدیک‌بینی یک چشم بیشتر از ۶ دیوپتر در مشمولان عادی و دیپلم داشتند ۴۰ نفر (۷/۳٪) از کل جمعیت را شامل شد. افراد با معافیت مربوط به مجموع آستیگماتیسم ساده، مرکب و مخلوط دو چشم بیشتر از ۸ دیوپتر در مشمولان عادی و دیپلم ۵/۷٪ (۳۱ نفر) را به خود اختصاص داد. ۳۰ مورد (۵/۵٪) از کل معافیت‌ها شامل بیماری‌های ناحیه ماکولا و عصب باصره، تحلیل، سوختگی و سوراخ ماکولا، یا خونریزی‌های ناحیه ماکولا و اسکار ماکولا و آتروفی عصب باصره بود. دوربینی در یک چشم بیشتر از ۵ دیوپتر در مشمولان عادی و دیپلم در ۲۳ نفر (۴/۲٪) از کل جمعیت دیده شد. ۴٪ (۲۲ نفر) افراد مشمول معافیت دچار قوز قرنیه با تأیید گزارش توپوگرافی بیمارستان‌های نظامی و دانشگاهی تشخیص داده شدند. فلج کامل یک یا چند عضله به صورت استقرار یافته و دائمی در ۲۱ نفر (۳/۹٪) علت معافیت بود. همچنین آب مروارید مادرزادی، ضربه‌ای، متابولیک و آب مروارید عمل شده (۱۹ نفر - ۳/۵٪)، افرادی که مجموع نزدیک بینی دو چشم بیشتر از ۱۰ دیوپتر در مشمولان بالاتر از دیپلم (۹ نفر - ۱/۷٪)، لک مرکزی قرنیه وسیع بادرگیری مرکز قرنیه (۹ نفر - ۱/۷٪)، آستیگماتیسم ساده، مرکب و مخلوط در یک چشم بیشتر از ۶ دیوپتر (۸ نفر - ۱/۵٪)، التهاب مجرای اشکی مزمن چرکی (۷ نفر - ۱/۳٪)، آب سیاه مزمن مطلق، یا آب سیاه حاد زاویه بسته با عارضه و یا آب سیاه عمل شده یک چشم (۶ نفر) افراد با معافیت مربوط به بندهای دیگر قانون معافیت چشمی هر کدام با درصد فراوانی کمتر از یک و صفر هستند.

فاصله زمانی ورود به خدمت تا معافیت سربازان مشمول از ۱ تا ۱۱۸ ماه متغیر است که بیشترین افراد ۴ ماه پس از ورود

به خدمت مشمول معافیت شده‌اند (۷۴/۸۵٪). ۸٪ افراد در بازه زمانی بیشتر از ۲۴ ماه فاصله زمانی ورود به خدمت تا معافیت از خدمت آنها بوده است.

افراد با مشمولیت معافی مجموع نزدیک بینی دو چشم بیشتر از ۸ دیوپتر در افراد دیپلم و پایین‌تر از دیپلم ۹۸/۳۶٪ از ۱ تا ۹ ماه فاصله زمانی ورود تا معافیت از خدمت بوده و مابقی به میزان ۱/۶۴٪ توزیع در ۱۰ تا ۱۸ ماه است. افراد با مشمولیت معافی دوربینی یک چشم بیشتر از ۵ دیوپتر در افراد عادی و دیپلم در فاصله زمانی ۱ تا ۷ ماه بوده است.

تحصیلات مشمولین معاف شده در این بیمارستان از فرد بی‌سواد تا فوق لیسانس متغیر است که در بین جمعیت مورد بررسی بیشترین درصد فراوانی از لحاظ تحصیلات مربوط به افراد دیپلم است با ۵۶/۷٪ فراوانی نسبی، بعد از آن سیکل ۲۷/۸۹٪، ابتدایی ۱۰/۸۳٪، فوق دیپلم ۲/۰۲٪، کارشناسی ۱/۶۵٪، بی‌سواد ۰/۷۲٪ و کارشناسی ارشد ۰/۱۸٪ است. در بین جمعیت مورد بررسی افرادی نیز بودند که با بیش از یک مشکل چشمی مشمول معافیت دائم از خدمت سربازی شده بودند. این افراد کسانی بودند که در کنار داشتن عیب انکساری با مقدار قابل قبول در قانون معافیت از خدمت سربازی دارای مشکل پاتولوژی در چشمشان نیز بودند و در پرونده پزشکی آنها علت معافیت‌شان از خدمت، عیب انکساری آنها ذکر شده بود و این افراد ۲/۷٪ از کل جمعیت را به خود اختصاص دادند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق دلایل مختلف معافیت دائم ۵۴۵ سرباز به علل مشکلات چشمی در حین خدمت سربازی مورد ارزیابی قرار گرفت. چنین بررسی‌ای در هیچ‌یک از بیمارستان‌های نظامی کشور تاکنون انجام نشده است که یا به دلیل مورد توجه قرار نگرفتن موضوع و یا دسترسی نه چندان آسان به پرونده‌های پزشکی سربازان در بخش نظامی است.

در تحقیقات مختلف عیوب انکساری شایع را به ترتیب دوربینی، نزدیک‌بینی سپس آستیگماتیسم بیان کرده‌اند، اما

علت عدم تطابق این فراوانی با گروه مورد مطالعه می‌تواند به این علت باشد که با وجودی که بیشترین عیب انکساری به‌طور کلی دوربینی است، ولی در حدی نیست که باعث معافیت از انجام خدمت سربازی شود و نیز این افراد شامل کسانی می‌گردند که با گروه سنی افراد مطالعه ما یکسان نیستند [۳]. در مقالات دیگری افزایش شیوع نزدیک‌بینی را در گروه سنی مشابه مطالعه ما بیان کرده‌اند [۴-۶]. یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد میوپی شایع‌ترین عامل معافیت به دلیل مشکل چشمی است و لذا باید در بررسی‌های قبل از سربازی به‌طور ویژه مورد توجه قرار گیرد. از طرفی اکثریت سربازان معاف شده در سن ۱۹ سالگی بودند و تحصیلات دیپلم یا کمتر داشتند که توجه خاص به این گروه سنی و تحصیلات ضروری است.

با توجه به اینکه درصد زیادی از معاف شدگان خدمت سربازی به علت بیماری‌های چشم است و تعداد قابل توجهی از این افراد در حین خدمت سربازی مشمول معافیت می‌شوند، در حالی که این افراد قبل از ورود به خدمت سربازی شرایط معافیت را نداشته‌اند که به علت عدم آگاهی از قوانین یا بیماری چشمی خویش یا به دلیل غربالگری نامناسب به این حق خود نمی‌رسند. پیشنهاد به انجام معاینات کامل چشم پزشکی و تأییدیه یک چشم پزشک قبل از اعزام به خدمت سربازی، جهت جلوگیری از اتلاف وقت و هزینه اضافی و تبعات مالی و صدمات ذهنی و روحی برای این گروه سنی و خانواده این افراد و سیستم بهداشت نیروهای مسلح می‌شود. ضمناً نتایج این مطالعه قابل ارائه به ارگان‌های مسئول و سیاست‌گذاران نظام وظیفه است و می‌توان با برنامه‌ریزی مناسب از اعزام به خدمت سربازان دارای شرایط معافیت سربازی جلوگیری کرد. در نهایت پیشنهاد می‌شود که مطالعات مشابه در سطح بیمارستان‌های نیروهای نظامی و ارگان‌های دیگر انجام گیرد و با این مطالعه مقایسه گردد.

References

1. Vannas AE, Ying G-S, Stone RA, Maguire MG, Jormanainen V, Tervo T. Myopia and natural lighting extremes: risk factors in Finnish army conscripts. *Acta ophthalmologica Scandinavica*. 2003; 81(6):588–595.
2. Collins RS, Berg GE. Distribution of Ametropia among Military Beneficiaries. *Military Medicine*. 2008; 173(9):913–917.
3. Nowak MS, Goś R, Smigielski J. Character of refractive errors in population study performed by the Area Military Medical Commission in Lodz. *Klinika oczna*. 2008; 110(1-3):55–59.
4. Ezelum C, Razavi H, Sivasubramaniam S, Gilbert CE, Murthy GVS, Entekume G, et al. Refractive error in Nigerian adults: prevalence, type, and spectacle coverage. *Investigative ophthalmology & visual science*. 2011; 52(8):5449–5456.
5. Pan C-W, Wong T-Y, Lavanya R, Wu R-Y, Zheng Y-F, Lin X-Y, et al. Prevalence and risk factors for refractive errors in Indians: the Singapore Indian Eye Study (SINDI). *Investigative ophthalmology & visual science*. 2011; 52(6):3166–3173.
6. Ostadimoghaddam H, Fotouhi A, Hashemi H, Yekta A, Heravian J, Rezvan F, et al. Prevalence of the refractive errors by age and gender: the Mashhad eye study of Iran. *Clinical & experimental ophthalmology*. 2011; 39(8):743–751.

The most common ophthalmic reasons in exemption from military service

Rezanejad A¹, Khosravifard K¹, Bayat S², *Heravi Buzhabadi MK³

Abstract

Background: In all countries with obligatory military service, there are circumstances in which the person can exempt from military service. Therefore, the aim of this study was to investigate the most common ophthalmic reasons in exemption from military service.

Materials and methods: In this study, all medical records of soldiers who exempted from military service, for ophthalmic reasons, were examined according to factors such as causes of exemption, age, education level, and the interval of dispatch to exemption in a military hospital between 2007 and 2008.

Results: Among 545 exempted who were 19 to 27 years old, the most of ophthalmic reason for exemption was related to the soldiers with high school diploma or less education whose sum of the refractive errors of the two eyes was higher than 8 diopters (49.2%). Time of entry into military service until exemption in most cases was four (range: 1-118) months.

Conclusion: Myopic refractive error is the most common medical cause for exemption among soldiers with ophthalmic disorders. Thus, it seems to be necessary a complete medical examination before entry into military service to avoid wasting time and material and psychological costs.

Keywords: Military, Refractive Errors, Myopia, Eye Disease

1. Assistant professor, Department of ophthalmology, AJA University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2. BSc in optometry, Department of ophthalmology, AJA University of Medical Sciences, Tehran, Iran

3. MD, Specialist in aerospace and subaquatic medicine, School of aerospace medicine, AJA University of Medical Sciences, Tehran, Iran (*Corresponding Author)
mk.heravi@gmail.com